

Zwemmende groep Scholeksters *Haematopus ostralegus* in zandwingat Ubbena

Bert Dijkstra

Dat Scholeksters kunnen zwemmen is bekend, maar een directe waarnemingen van een zwemmende groep zijn voor zover bekend niet eerder gedaan.

De afgelopen jaren bezoek ik frequent een slaapplek van Scholeksters aan het Havenkanaal te Assen om kleurringen af te lezen van vogels uit het onderzoeksgebied bij Assen. Een deel van de gekleurde Scholeksters uit het zuidelijke deel van het onderzoeksgebied gebruikt deze slaapplek. Waar vogels uit het noordelijke deel van ons onderzoeksgebied slapen is niet bekend. Er bestaat wel het vermoeden dat in de loop maart een deel van deze vogels solitair op daken slaapt, maar waar ze eind februari/begin maart bivakkeren is niet bekend. Derk Hiemstra tipte me over een slaapplek bij Ubbena, ongeveer 2 km ten noorden van het onderzoeksgebied.

De zandwinplas

Het gaat om een waterplas van ongeveer 20 ha, die behoort bij het actieve deel van de zandwinning. Met uitzondering van het noordoostelijke deel is de gehele plas omzoomd met een aanplant van zomereiken en de oevers zijn grotendeels begroeid met riet en wilgenstruweel. Het noordelijke deel bestaat uit zanddepots, kale oevers en net boven het wateroppervlak liggende zandzuigbuizen.

De waarneming

Op 6 maart 2015 om 18:30 uur, komende vanuit zuidelijk richting hoorde ik Scholeksters roepen boven de zandwinplas. Het geluid verplaatste zich over de plas en viel plotseling stil. Toen ik door de begroeiing heen kon kijken richtte ik mijn blik in eerste instantie op het meest noordelijke deel, waar ik verwacht had dat de Scholeksters daar keurig in een rijtje op de in het water gelegen buizen zouden staan, maar dit bleek niet het geval. Ook op de kale oevers direct naast de plas waren op enkele meeuwen na geen Scholeksters te bekennen. Al vrij snel werd ik verrast door een groep van 42 Scholeksters die, samen met enkele Zilvermeeuwen *Larus argentatus* en Kokmeeuwen *Chroicocephalus ridibundus*, uit het water opvlogen! Na een korte rondvlucht boven het noordelijk deel van de plas ploften de vogels opnieuw in het water op vrijwel dezelfde plek (foto1). De Scholeksters hebben zeker nog 10 minuten in het water gezeten. In de schemering om 18:45 uur heb ik de plas verlaten en

dobberden de vogels nog steeds in het water. Het was voor mij de eerste keer dat ik adulte Scholeksters heb zien zwemmen.

Vlak voor mijn bezoek aan Ubbena had ik de slaapplek bij het Havenkanaal bezocht. Hier stonden de vogels allemaal te rusten, een deel had de kop al in de veren gestoken. Dit gedrag had ik ook bij Ubbena verwacht. Aan het Havenkanaal heb ik de loop der jaren wel eens avondlijke verstoringen van de slaapplek meegemaakt door wandelaars of door een overvliegende Havik. In die gevallen kozen de vogels een alternatieve rustige plek langs de kade en keerden uiteindelijk terug naar de oorspronkelijk slaapplek. Het gedrag bij de Zandwinning bij Ubbena is mogelijk het gevolg geweest van een verstoring. Zowel de Scholeksters als de meeuwen waren op de wieden. Het is goed denkbaar dat bij het invallen van de schemering een predator (zoogdier of vogel) in de buurt van de slaapplek is opgedoken. De zandwinning bij Ubbena kent maar één plek die geschikt is als slaapplek. Ik verwacht dat de vogels na verstoring tijdelijk te water zijn gegaan, in afwachting op herstel van de rust. Te water gaan is vermoedelijk het enige alternatief geweest, geschikte locaties langs de rest van de zandwinning ontbreken immers.

Discussie

Scholeksterkuikens kunnen goed zwemmen en in geval van nood zelfs duiken. Adulte Scholeksters die op een mosselbank met plassen en geultjes foerageren kunnen wel zo'n plas of geultje overzwemmen (mondelinge mededeling Bruno Ens). Adulte Scholeksters kunnen in geval van gevaar zelfs kortstondig duiken (Minton 2001). Van de Afrikaanse Zwarte Scholekster *Haematopus moquini* is een waarneming bekend van een adulte vogel die het zwemmen als afleidingstrategie gebruikte om de jongen te beschermen tegen vogelrings (Underhill 2014).

Bovenstaande waarnemingen hebben vooral betrekking op individuele vogels, van grote groepen zwemmende vogels wordt veel minder melding gedaan in de literatuur. Swennen (1968) maakt melding van honderden verdronken Scholeksters op het Marsdiep. Swennen voer toen 's ochtends met een bootje rond en viste allemaal verstijfde Scholeksters uit het water. Een deel leefde nog. Het was die nacht zeer dichte mist geweest en zijn hypothese was dat de vogels met het opkomende water zijn gaan zwemmen en toen in een watermassa met "giftige" algen terecht zijn gekomen.

Met dank aan Bruno Ens en Klaas van Dijk voor het aanleveren van informatie en literatuur over zwemmende Scholeksters.

Summary: Dijkstra B. 2015. Swimming group of Oystercatcher *Haematopus ostralegus* in pond of Ubbena. Drentse Vogels 29: 31-33.

On March 6, 2015 (at 18h30 MET) a group of 42 swimming Oystercatchers was observed in a sandpit North of Assen in Drenthe. The Oystercatchers most likely had gathered at the pond for nocturnal roosting and probably were disturbed and forced to swim in the water for at least 10 min.

Literatuur

Minton C. 2001. Waders diving and swimming underwater as a means of escape. Wader Study Group Bull. 96: 86.

Swennen C. 1968. Zwemmende Scholeksters *Haematopus ostralegus*. Limosa 41:150-151.

Underhill L.G. 2014. African Black Oystercatcher *Haematopus moquini* swimming in the sea as part of distraction behaviour. Ornithological Observations, Vol. 5: 338-342.

Adres: Burg. Jollesstraat 11, 9401 LD Assen. Email: bertjantdijkstra@gmail.com

Foto 1. Zwemmende Scholeksters in de zandwinplas Ubbena, 6 maart 2015 (Bert Dijkstra). *The group of swimming Oystercatchers.*